

12 Świat po II wojnie światowej

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych;
- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej oraz opisuje początki zimnej wojny.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- bilans II wojny światowej,
- daty: VII–VIII 1945, VI 1945, 1946, 1947, 1947–1991, 1948,
- postacie: Harry’ego Trumana, Clementa Attlee,
- decyzje konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec i Polski,
- strukturę ONZ,
- najważniejsze postanowienia Powszechnej deklaracji praw człowieka.

ROZUMIE

- pojęcia: denazyfikacja, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zgromadzenie Ogólne ONZ, Rada Bezpieczeństwa ONZ, sankcje, prawo weta, demokracja ludowa, nacjonalizacja, żelazna kurtyna, doktryna Trumana, zimna wojna, plan Marshalla,
- zasady funkcjonowania państw demokracji ludowej,
- związek między rozpadem koalicji antyhitlerowskiej a podziałem świata na dwa antagonistyczne bloki.

POTRAFI

- scharakteryzować społeczne skutki II wojny światowej,
- scharakteryzować gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej,
- przedstawić okoliczności zwołania konferencji w Poczdamie,
- wyjaśnić okoliczności narodzin ONZ,
- scharakteryzować cele powołania ONZ oraz jej rolę,
- wskazać na mapie zdobycze terytorialne ZSRR,
- wskazać na mapie granicę podziału Europy (żelazną kurtynę),
- wyjaśnić przyczyny zimnej wojny,

- przedstawić zasady doktryny Trumana,
- scharakteryzować wpływ doktryny Trumana na sytuację w powojennym świecie,
- wyjaśnić, na czym polegał plan Marshalla.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Prosimy uczniów o przypomnienie okoliczności wybuchu i zakończenia II wojny światowej w Europie oraz w Azji. Następnie w krótkiej samodzielnie przygotowanej prezentacji ukazujemy najważniejsze skutki tego konfliktu. Informujemy uczniów, że będą ją oglądać w ciszy i bez żadnego komentarza z naszej strony. Prezentacja ma z jednej strony wprowadzić właściwy nastrój, adekwatny do trudnej tematyki zajęć, a z drugiej – uzmysłowić uczniom ogrom cierpienia, jakie na ludzi sprowadza wojna.

Przygotowana prezentacja powinna zawierać zdjęcia ukazujące ogrom zniszczeń dokonanych w czasie wojny oraz przykłady największych zbrodni wojennych (mogą to być m.in. zdjęcia z obozu zagłady Auschwitz-Birkenau i ekshumacji ofiar w Katyniu – jednak bez nadmiernego epatowania okrucieństwem).

II. Rozwinięcie

Informujemy uczniów, że w pierwszej części zajęć przyjrzymy się skutkom zakończonego światowego konfliktu. Polecamy im zapoznać się z podrozdziałem *Skutki II wojny światowej* (s. 90–91) i przygotować argumenty do dyskusji (materiały dla nauczyciela) na temat wpływu wojny na człowieka jako jednostkę.

Uczniowie zapoznają się z informacjami w podręczniku, a następnie rozpoczynają dyskusję (materiały dla nauczyciela). Czuwamy nad merytoryczną poprawnością formułowanych przez uczniów argumentów oraz wniosków końcowych. Zwracamy ich uwagę na to, że wojna bardzo zmieniła ludzi oraz wyznawany dotychczas katalog wartości.

W kolejnej części zajęć omawiamy powojenny kształt świata. Wyjaśniamy okoliczności zwołania konferencji poczdamskiej, wymieniamy polityków biorących w niej udział, a także decyzje podjęte przez wielką trójkę.

Następnie dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy im instrukcje ► .

Grupa I

Za pomocą mapy mentalnej (materiały dla nauczyciela) przedstawcie zagadnienia związane z powstaniem i działalnością Organizacji Narodów Zjednoczonych. Szczególną uwagę zwróćcie na kwestię ochrony praw człowieka po II wojnie światowej. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *ONZ* (s. 92–93) wraz z tekstem źródłowym (s. 93).

Grupa II

Za pomocą mapy mentalnej (materiały dla nauczyciela) przedstawcie ustrój demokracji ludowej. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Ustrój zwycięzców* (s. 93–95). Na otrzymanej mapie konturowej ► PDF zaznaczcie obszary, które ZSRR zajął, oraz państwa, którym po wojnie Stalin narzucił nowy ustrój.

Grupa III

Za pomocą mapy mentalnej (materiały dla nauczyciela) przedstawcie zagadnienie związane z relacjami między Wschodem a Zachodem po zakończeniu II wojny światowej. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Początek zimnej wojny* (s. 95–96) wraz z tekstem źródłowym (s. 95).

Uczniowie w zespołach ustalają zasady tworzenia map mentalnych (materiały dla nauczyciela) oraz wybierają i porządkują informacje. Następnie sprawozdawcy przyklejają mapy do zapisanego na tablicy hasła głównego: Świat po II wojnie światowej.

Nawiązując do skomplikowanych relacji między Wschodem a Zachodem w początkowym okresie zimnej wojny, zachęcamy uczniów do zapoznania się z ćwiczeniem 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 33). Na jego podstawie inicjujemy dyskusję (materiały dla nauczyciela) wokół postrzegania Stalina i ZSRR przez społeczeństwa państw Zachodu.

III. Podsumowanie

Zachęcamy uczniów do wypowiedzi na temat różnic dzielących Wschód i Zachód po II wojnie światowej.

Metody kontroli

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 31).

Praca domowa

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 32).

Materiały dla nauczyciela

Dyskusja

Metoda polegająca na wymianie zdań lub poglądów na dany temat między nauczycielem a uczniami lub między uczniami. Punktem wyjścia dyskusji jest odmiennosc stanowisk osób (obozów) biorących w niej udział, natomiast jej celem – znalezienie rozwiązania, które będzie możliwe do zaakceptowania przez wszystkie strony uczestniczące w dyskusji.

Stosowanie tej metody umożliwia porządkowanie, systematyzowanie i utrwalanie zdobytej wiedzy, a także wzbogacanie jej o nowe elementy. Ponadto pozwala ona na doskonalenie umiejętności budowania dłuższej wypowiedzi ustnej, uczy właściwej argumentacji, obrony własnego stanowiska oraz krytycznego myślenia. Z kolei aspekt wychowawczy dyskusji polega na budowaniu odpowiednich relacji

między rozmówcami – liczenia się z opinią drugiej osoby, uznawania argumentów strony przeciwnej, jeśli są słuszne, czy lepszego rozumienia innych.

Duże znaczenie dla właściwego przebiegu dyskusji ma prowadząca ją osoba. Do jej zadań należy zaproponowanie zasad, na jakich odbywać się będzie wymiana poglądów, egzekwowanie tych zasad, kierowanie przebiegiem dyskusji, udzielanie głosu uczestnikom, podsumowanie pojawiających się ustaleń oraz sformułowanie ostatecznych wniosków.

Zasady poprawnie prowadzonej dyskusji:

- nieprzerywanie sobie wypowiedzi,
- wzajemne słuchanie się uczestników,
- przestrzeganie określonych ram czasowych wypowiedzi,
- atakowanie problemu, a nie przeciwnika,
- dopuszczanie do głosu innych uczestników.

Mapa mentalna

Jest to metoda polegająca na graficznym przedstawieniu zagadnienia z wykorzystaniem pojęć, symboli, haseł i zwrotów kojarzących się uczniowi z danym zagadnieniem. Mapa mentalna pomaga w zebraniu i uporządkowaniu najistotniejszych informacji, w określeniu istniejących między nimi związków i zależności oraz w usystematyzowaniu uzyskanej przez ucznia wiedzy. Może też pełnić funkcję notatki zawierającej najważniejsze informacje z lekcji.

Przebieg pracy

1. Nauczyciel dzieli klasę na grupy i każdej z nich przekazuje materiały potrzebne do wykonania mapy.
2. Następnie przedstawia zagadnienie do omówienia lub formułuje problem do rozwiązywania. Uczniowie zapisują w centralnej części mapy słowo (pojęcie kluczowe).
3. Uczniowie w grupach przygotowują swoje skojarzenia z podanym słowem (pojęciem) w formie haseł, rysunków lub symboli, a następnie porządkują je i umieszczają na mapie w taki sposób, aby ukazać istniejące między nimi związki i zależności.
4. Grupy prezentują wykonane przez siebie mapy.
5. Nauczyciel podsumowuje pracę grup i ocenia zaprezentowane mapy